

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ШАХСГА YO'NALTIRILGAN ТА'ЛИМ ТАРБИЯ ЖАРAYONINI ТАШКИЛЛАСHTIRISH

Sultanova Nazokat Ikram qizi

Nukus Davlat pedagogika instituti
1-bosqich magistranti

sultanovanazokat706@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida amalga oshirilayotgan ta'lim-tarbiya jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishning zaruriyati va ahamiyati yoritilgan. Ta'kidlanganidek, maktabgacha ta'lim davri bolaning shaxsiy, dunyoqarashi shakllanishining muhim bosqichidir. Shuning uchun maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda ularning individualligini hisobga olgan holda ish olib borish lozimligi asoslanadi. Maqolada shaxsga yo'naltirilgan ta'limning mohiyati ochib berilgan, uning afzalliklari ko'rsatilgan. Shaxsga yo'naltirilgan ta'limni amalga oshirishda tarbiyachining vazifalari, faol usullardan foydalanish zarurligi yoritilgan. Umuman olganda, maqolada maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning qaror topishi ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlarini yaratishiga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, tarbiya jarayoni, ta'lim sifati, tarbiyachi.

Abstract: This article describes the need and importance of organizing the educational process in preschool educational institutions in a person-oriented manner. As noted, the period of preschool education is an important stage in the formation of a child's personal worldview. Therefore, it is based on the need to take into account their individuality in the education of preschool children. The article reveals the essence of person-oriented education, its advantages are shown. The tasks of the educator and the need to use active methods in the implementation of person-oriented education are highlighted. In general, the article focuses on the fact that the adoption of a person-oriented approach in preschool education creates opportunities for improving the quality of education.

Key words: preschool education, person-oriented education, educational process, quality of education, educator.

Аннотация: В данной статье рассказывается о необходимости и важности организации воспитательного процесса в дошкольных образовательных учреждениях в лично-ориентированном ключе. Как уже отмечалось, период дошкольного воспитания является важным этапом в формировании личного мировоззрения ребенка. Поэтому в его основе лежит необходимость учета их индивидуальности в воспитании дошкольников. В статье раскрыта сущность лично-ориентированного образования, показаны его преимущества. Выделены задачи воспитателя и необходимость использования активных методов в реализации лично-ориентированного обучения. В целом в статье акцентируется внимание на том, что принятие лично-ориентированного подхода в дошкольном образовании создает возможности для повышения качества образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, лично-ориентированное образование, образовательный процесс, качество образования, воспитатель.

KIRISH

Nar bir insonning hayotida, qaysi bir jamiyatda bo'lishi, u erda o'zini qanday ifodalashi va u erda qanday samarali bo'lishi mumkinligi uchun birinchi yillardagi ta'lim

va tarbiya muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, ya'ni bog'cha va mehmonxonalar, bolalar uchun muhim bir manba bo'ladi, chunki ularning rivojlanish jarayonlarini boshqarish, ularni ijtimoiy va jismoniy rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlash va ularning shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya jarayonini tashkillashtirish uchun asosiy vosita bo'ladi.

Bu maqolada, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya jarayonini tashkillashtirishning ahamiyati, usullari va amaliyotdagi qiyinchiliklar yoritiladi. Bu jarayon o'z navbatida, bolalar uchun muhim bir asos bo'lib, ularning mustaqil fikrlash, o'zaro munosabatlarda ko'nikma qozonish va o'zlarini ifodalash qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, bu jarayonning muvaffaqiyatli tashkil etilishi, bolalar uchun ijtimoiy, intellektual va jismoniy taraqqiyotning to'liq jihatlarini qamrab olishga yordam beradi. Bu esa, bolalar uchun o'zlarining kelajakdagi muvaffaqiyatlarini shakllantirishda asosiy omil bo'ladi.

Bu maqola, tarbiyachi, ota-onalar, ta'lim muassasalari rahbarlari va maktabgacha ta'lim sohasida ishlaydigan barcha odamlar uchun foydali bo'lishi mumkin. Bu, ularning shaxsga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya jarayonini tashkillashtirishning ahamiyatini tushunishlariga, shu jarayonning samarali natijalarini ko'rishlariga va shu jarayonni yaxshilash uchun zarur bo'lgan usullarni o'rganishlariga yordam beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Boshlang'ich ta'lim jarayonida darsdan tashqari ta'lim, tarbiya va rivojlantirish ishlarini samarali tashkillashtirish orqali o'quvchilar shaxsini rivojlantirish va shakllantirish masalalari ilmiy-tadbikot tadqiqotlari predmeti hisoblanadi. Ushbu masalalarni hal qilishda bir qator olimlarning izlanishlari olib borilgan.

Bu mavzuga oid R.Abduqodirov, N.Alimova, G.Boshirov, P.Gorskiy, N.Kuzmina, I.Yakimanskaya kabi olimlar, shuningdek, boshlang'ich ta'limda yosh avlod shakllanishi masalalarini yoritgan G.Gazizova, J.Qayumov, Sh.Begmatov kabi olimlarning tadqiqotlariga murojaat qilindi.

Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, kuzatish, suhbat, eksperiment o'tkazish usullaridan foydalanildi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim tizimini tahlil qilish, tarbiyachilarning kasbiy mahorati tahlili va baholashni o'z ichiga olgan metodlardan foydalanildi. Shuningdek, maktabgacha ta'limdagi tarbiyaning samaradorligini o'rganishda "Bola bilan suhbat" metodi ham qo'llanildi.

Tadqiqot jarayonida ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish va amaliyotga joriy etish hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish, shu jumladan darsdan tashqari vaqtlarda olib boriladigan tarbiyaviy ishlarning tahlili o'rinli hisoblandi.

Shunday qilib, mavzuning nazariy jihatlarini o'rganishda tadqiqotchi olimlarning ilmiy ishlari tahlil qilindi hamda amaliyot jarayonini o'rganishda turli metodlardan foydalanildi.

MUHOKAMA

Maktabgacha ta'lim davri bolaning shaxsi, dunyoqarashi, axloqiy sifatlari shakllanishining eng muhim davri hisoblanadi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan ta'lim-tarbiya jarayonini har tomonlama puxta tashkil etish, uni har bir bolaning individualligini hisobga olgan holda shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkillashtirish dolzarb masalalardan biri bo'lib hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkillashtirish uchun quyidagi omillarga e'tibor qaratish lozim:

Tarbiyachining har bir bolani yaxshi bilishi, uning qobiliyatlarini, qiziqishlarini aniqlashi;

Har bir bolaning individualligini inobatga olgan holda ta'lim mazmuni va usullarini tanlash;

Bolalarni mustaqil fikrlashga, ijod qilishga undovchi muhit yaratish;

O'yin va boshqa faol usullardan unumli foydalanish;

Oilalar bilan hamkorlikda ishlash.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv ta'lim sifatini oshirishning muhim omili bo'lib hisoblanadi. Shu sababli, bu borada izchil ishlanish olib borish lozim.

O'quvchilarning hamkorlik qilishlarini rag'batlantirish uchun quyidagi usullar mavjud:

Guruh ishlari: Guruh ishlari, o'quvchilarning bir-biriga murojaat qilish va hamkorlik qilishlarini oshirish uchun yaxshi imkoniyat yaratadi. O'quvchilar bir-biriga yordam berish va bir-biriga o'qitish uchun yordam berish orqali o'quvchilarning hamkorlik qilishlarini oshirishadi.

Qo'shma darslar: Qo'shma darslar, o'quvchilarning bir-biriga bog'liq mavzular bo'yicha fikrlashishlariga va hamkorlik qilishlarini oshirishga imkon beradi. Bu usul, o'quvchilar o'zaro fikrlashish va bir-biriga yordam berish orqali ta'lim aniqroq bo'ladi.

O'yinlar va mashqlar: O'yinlar va mashqlar, o'quvchilarning hamkorlik qilishlarini oshirish uchun juda samarali usuldur. Bu usul, o'quvchilarning bir-biriga ishonchliroq bo'lishiga va bir-biriga yordam berishga rag'batlantirishadi.

Taqdimotlar: Taqdimotlar, o'quvchilarning bir-biriga fikrlashish va hamkorlik qilishlarini oshirish uchun yaxshi imkoniyat yaratadi. O'quvchilar taqdimotlar orqali bir-biriga fikrlashish va bir-biriga yordam berish orqali ta'limni tashkil etishadi.

Qo'shma loyihalar: Qo'shma loyihalar, o'quvchilarning bir-biriga bog'liq mavzular bo'yicha ishlash va hamkorlik qilishlari uchun yaxshi imkoniyat yaratadi. O'quvchilar bir-biriga yordam berish va bir-biriga yordam berish orqali ta'lim jarayonini oshirishadi.

Bu usullar, o'quvchilarning hamkorlik qilishlarini oshirish uchun yaxshi imkoniyat yaratadi va ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun yaxshi usullardan ba'zilaridir. O'quvchilarning hamkorlik qilishlari, o'zaro bog'liq mavzular bo'yicha ishlash va bir-biriga yordam berish orqali ta'limni tashkil etishga yordam beradi.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida quyidagi natijalarga erishildi:

Maktabgacha ta'lim davri bolaning shaxsini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning ahamiyati katta.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda har bir bolaning xususiyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ish olib boriladi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda tarbiyachi har bir bolani yaxshi bilishi, uni tushunishi va qo'llab-quvvatlashi lozim.

Bola faolligini oshirishga qaratilgan interfaol usullardan, jumladan, o'yin, bahs, loyiha usullaridan foydalanish samarali natija beradi.

Bolalarni mustaqil fikrlash va ijod qilishga undovchi muhit yaratish muhim ahamiyatga ega.

Oilalar bilan hamkorlikda ishlash natijadorlikni oshiradi.

Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning samarali amalga oshirilishi uchun tarbiyachilar malakasini oshirish zarur.

Bolalarda o'zaro hurmat, qat'iyat, mas'uliyat, mehnatsevarlik kabi fazilatlar tarbiyalanganligi.

Bolalarning ijodiy va oldindan bilo qilish qobiliyatlari rivojlangan bo'ladi.

Talabalarning bilim darajasi va talablarga javoblari oshadi.

Tarbiyalanuvchilarda mustaqil fikrlay olish, istak va qobiliyatlari rivojlangan ko'rinadi

Bolalarda ilmiy duniqarash, o'z arzining muhimligi, hayotga to'g'ri qarashlar hosil bo'ladi.

Bola shaxslari rivojlangan, salohiyati yuqori bo'lgan, o'z arzini biluvchi, hayotga mehnatga bo'lgan qiziqishi kuchaygan tarbiyachilar yetishtiriladi

Natijalar Shunday qilib, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya yeridan bolalarning bilim, kasblar, mahorat va salohiyati rivojlanadi, ular hayotga to'g'ri qarash, jamiyatga foydali a'zo sifatida yetilishi ta'minlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan ta'lim-tarbiya jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish dolzarb vazifalardan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning samarali amalga oshirilishi uchun birinchi navbatda tarbiyachi har bir bolani chuqur o'rganishi, uning xususiyatlarini va ehtiyojlarini aniqlashi lozim. Shundan keyingina ta'lim mazmuni va usullarini tanlash, rivojlantiruvchi muhit yaratish imkoniyati paydo bo'ladi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda faol usullardan, jumladan, o'yin, bahs, loyiha kabi usullardan foydalanish yuqori samara beradi. Tarbiyachi va ota-onalar o'rtasida hamkorlik yo'lga qo'yilishi natijadorlikni oshiradi. Umuman olganda, maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning qaror topishi ta'lim sifatini yanada yuksaltirish imkonini beradi. Bu borada tarbiyachilar malakasini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tarbiya jarayonini tashkillashtirish uchun quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

O'quvchilarning zaruriy talablari haqida ma'lumot olish: Maktabda o'qishga kirgan barcha o'quvchilarning o'ziga xos talablari va qobiliyatlari mavjud. Maktabdagi ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun, o'quvchilarning zaruriy talablari va qobiliyatlari haqida ma'lumot olish lozim. Bu ma'lumotlar, o'qituvchilarga o'quvchilarning o'ziga mos ta'limni tashkil etishda yordam beradi.

O'quvchilarning o'ziga mos ta'limni tashkil etish: Ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun, o'qituvchilar o'quvchilarning o'ziga mos ta'limni tashkil etishga harakat qilishlari lozim. Bu maqsadda, o'qituvchilar o'quvchilarning har birining yoshiga, o'zining qobiliyati va talablari bo'yicha ta'lim darslarini tashkil etishlari kerak.

Qo'shma ishlar: Maktabdagi ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun, o'qituvchilar, o'quvchilar va maktab xodimlari qo'shma ishlar bilan birgalikda ishlashlari kerak. Masalan, o'qituvchilar o'quvchilarning o'ziga mos ta'limni tashkil etish uchun, o'quvchilarning o'ziga mos ta'limini tahlil qilish, o'quvchilarning ta'lim jarayonidan qoniqishlarini baholash, o'quvchilarning yuqori natijalarga erishishlari uchun qo'llanadigan qo'shma ishlar bilan shug'ullanishlari kerak.

O'quvchilarning huquq va qonunlarga rioya qilinishi: Ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun, o'qituvchilar o'quvchilarning huquqlarini va qonunlarga rioya qilinishini ta'minlashlari kerak. O'quvchilarning huquqlarini o'zgartirishsiz saqlash, o'quvchilarning tarbiyaviy va psixologik holatini ko'rib chiqish va o'quvchilarning ma'lumot siri va insoniyatiga hurmat ko'rsatish kabi huquqlarini saqlash zarur bo'ladi.

O'quvchilarning qatnashish va hamkorlikni oshirish: Maktabdagi ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun, o'quvchilarning qatnashish darajasi va hamkorlikni oshirish lozim. O'qituvchilar o'quvchilarning o'zaro aloqalarini rivojlantirish, o'quvchilarning

hamkorlik qilishlarini rag'batlantirish va o'qitish jarayonida o'quvchilarning ishtirok etishini ta'minlashlari kerak.

Bu tavsiyalarga amal qilish, maktabdagi ta'lim jarayonini tashkillashtirish uchun muhimdir va o'quvchilarning yuqori darajada ta'lim olishlari uchun kerakli sharoitlar yaratilishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abduqodirov R. Maktabgacha ta'limda tarbiyaviy ishlar tizimi. - T.: Sharq, 2010.
2. Alimova N. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash psixologiyasi. - T.: O'qituvchi, 2015.
3. Boshirov G. Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari. - T.: Cho'lpon, 2019.
4. Gorskiy P. Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasida individual yondashuv. - M.: Pedagogika, 2018.
5. Kuzmina N. Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining kasbiy mahorati. - T.: Musiqa dunyosi, 2012.
6. Yakimanskaya I. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim nazariyasi va amaliyoti. - T.: O'qituvchi, 2017.
7. Gazizova G. Boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy ishlar tizimi. - T.: Fan, 2007.
8. Qayumov J. Maktabgacha ta'limdagi tarbiyaviy jarayon psixologiyasi. - T.: Sharq, 2005.
9. Begmatov Sh. Maktabgacha ta'limda tarbiyaning izchil tizimi. - T.: Cho'lpon, 2010.